

شناخت پویایی بازارهای نفت و گاز؛ تحولات اقتصادی، ژئوپلیتیکی و
دیپلماسی نفت و گاز تحولات اقتصادی، ژئوپلیتیکی و دیپلماسی نفت
و گاز "ترکمنستان" - خلاصه مدیریتی

کد گزارش: RPTS۹۹۱۱

به نام خدا

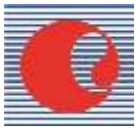

عنوان گزارش:

**شناخت پویایی بازارهای نفت و گاز؛ تحولات اقتصادی، ژئوپلیتیکی و
دیپلماسی نفت و گاز تحولات اقتصادی، ژئوپلیتیکی و دیپلماسی نفت و**

گاز ترکمنستان

خلاصه مدیریتی

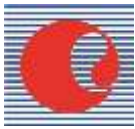
کشور ترکمنستان از لحاظ جغرافیایی در سواحل شرقی منطقه دریای خزر واقع شده است که از سمت جنوب با ایران، از سمت جنوب شرقی با افغانستان و از سمت شمال نیز با قزاقستان و ازبکستان هم‌مرز شده است. این کشور مساحتی معادل ۴۸۸۱۰۰ کیلومترمربع را اشغال کرده است که ۸۰ درصد آن بیابان است و در آخرین آمار منتشر شده در سال ۲۰۱۸، جمعیت این کشور بیش از ۵ میلیون و ۹۷۲ هزار نفر است.

قوانین و اسناد انرژی

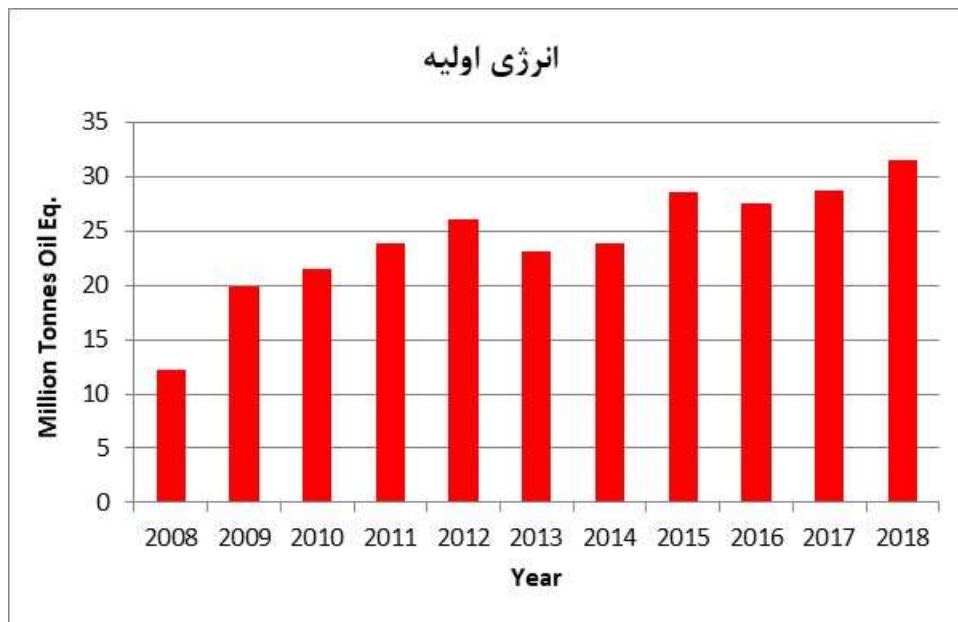
قوانین انرژی این کشور مختص به خود است. ماده دوم قانون نفت ترکمنستان می‌گوید که منابع نفتی این کشور به‌طور انحصاری ملک دولت ترکمنستان است. ماده هشتم قانون نفت ترکمنستان اعلام می‌کند که مجوز برای اکتشاف یا تولید یا مجوز برای فعالیت‌های ترکیبی اعم از اکتشاف و تولید، تنها از طریق مناقصه یا مذاکره مستقیم با سازمان ذی‌صلاح صادر می‌شود. شیوه صدور مجوز از طریق هیئت وزیران تعیین می‌شود. مجوزهای اکتشاف و تولید، هر یک رویه‌ها و شرایط خاصی دارد.

- قرارداد باید با نهادهای دولتی در اداره حفاظت از سلامت و بهداشت، بوم‌شناسی، منابع زیرزمینی و هدایت ایمنی نفت مورد توافق قرار گیرد.
- زمان برای چنین موافقتنامه‌ای نباید بیش از ۱۵ روز از تاریخ پر کردن اسناد قراردادی توسط نهادهای مربوطه تجاوز کند. عدم وجود توافق نهادهای مذکور در مهلت مقرر نباید مانعی بر سر راه ثبت این قرارداد باشد.
- قرارداد باید در نهادهای ذی‌صلاح که توسط کابینه وزرا تعیین شده‌است، ثبت شود.
- قرارداد از تاریخ ثبت آن در نهادهای ذی‌صلاح الزام آور خواهد شد.

جریان انرژی

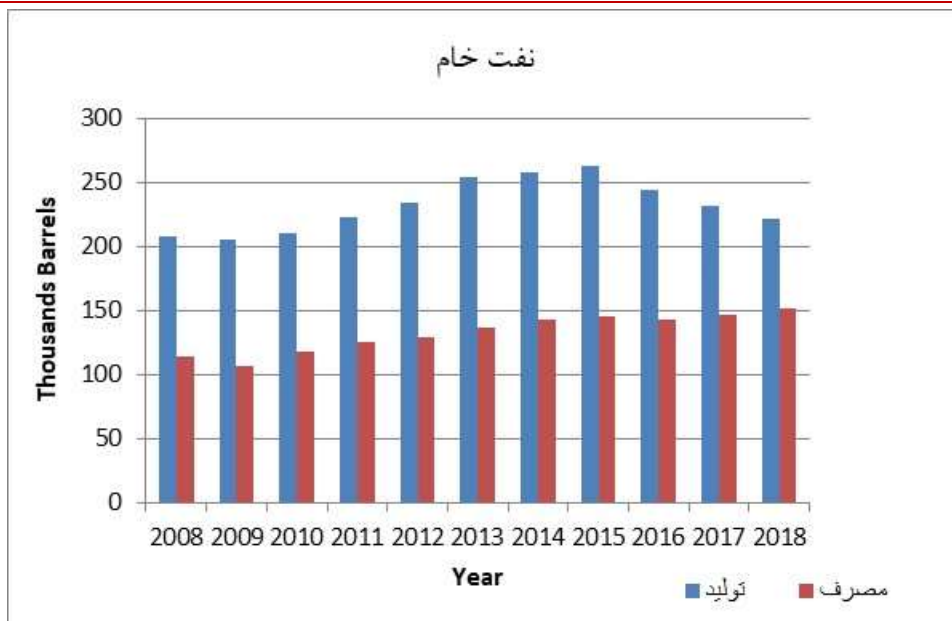
بی‌پی در سال ۲۰۱۹، شصت و هشتمین نسخه از مرور آماری انرژی در دنیا را منتشر کرد که حاوی اطلاعات بسیار مفیدی است. در تحلیل آمار و اطلاعات انرژی ترکمنستان، نتایج بسیار جالبی به دست می‌آید که می‌تواند برای برنامه‌ریزی در جهت همکاری ایران با ترکمنستان مدنظر قرار گیرد. در سال ۲۰۱۸، ترکمنستان حدود ۳۱.۵ میلیون تن معادل نفت خام مصرف انرژی اولیه داشته است که نسبت به سال ۲۰۱۷، نزدیک به ۱۰ درصد رشد داشته است. چنانکه در شکل زیر مشخص است، از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۸ میزان مصرف انرژی اولیه ترکمنستان، رشد بسیاری داشته است.

شکل میزان مصرف منابع انرژی ترکمنستان در سال ۲۰۱۸- منبع: استخراج نگارنده از (BP STATISTICAL REVIEW OF WORLD ENERGY, ۲۰۱۹)

نفت خام

ترکمنستان اساساً یک کشور گازی است اما منابع نفتی نیز دارد. میزان ذخایر نفتی اثبات شده ترکمنستان حدود ۶۰۰ میلیون بشکه است و تولید این کشور در سال ۲۰۱۸ حدود ۲۲۲ هزار بشکه در روز بوده که در ادامه روند نزولی تولید نفت ترکمنستان از سال ۲۰۱۵ است. میزان مصرف نفت در ترکمنستان طی دهه گذشته، تقریباً روند صعودی آرامی داشته است. میزان مصرف نفت ترکمنستان در سال ۲۰۱۸ کمی بیش از ۱۵۰ هزار بشکه در روز بوده است.

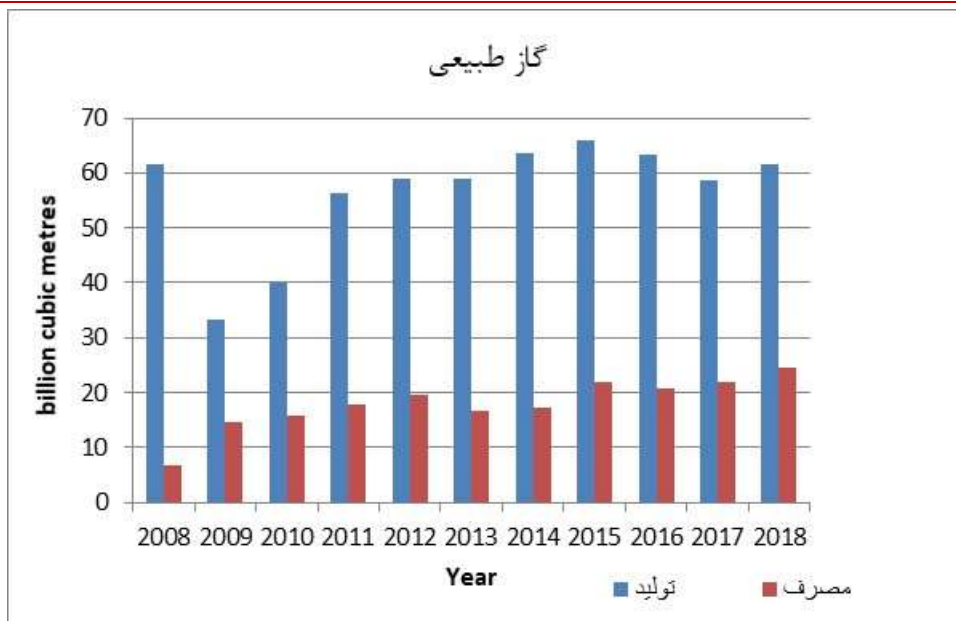
شکل میزان تولید و مصرف نفت خام ترکمنستان - منبع: استخراج نگارنده از (BP STATISTICAL REVIEW OF WORLD ENERGY, ۲۰۱۹)

میزان صادرات نفت خام ترکمنستان در سال ۲۰۱۹ نزدیک به ۶۸ هزار بشکه در روز بوده که مشابه سال ۲۰۱۸ است و نسبت به سال ۲۰۰۹ نزدیک به ۳۰ هزار بشکه و نسبت به سال ۲۰۰۴ بیش از ۱۰۰ هزار بشکه کاهش داشته است.^۱

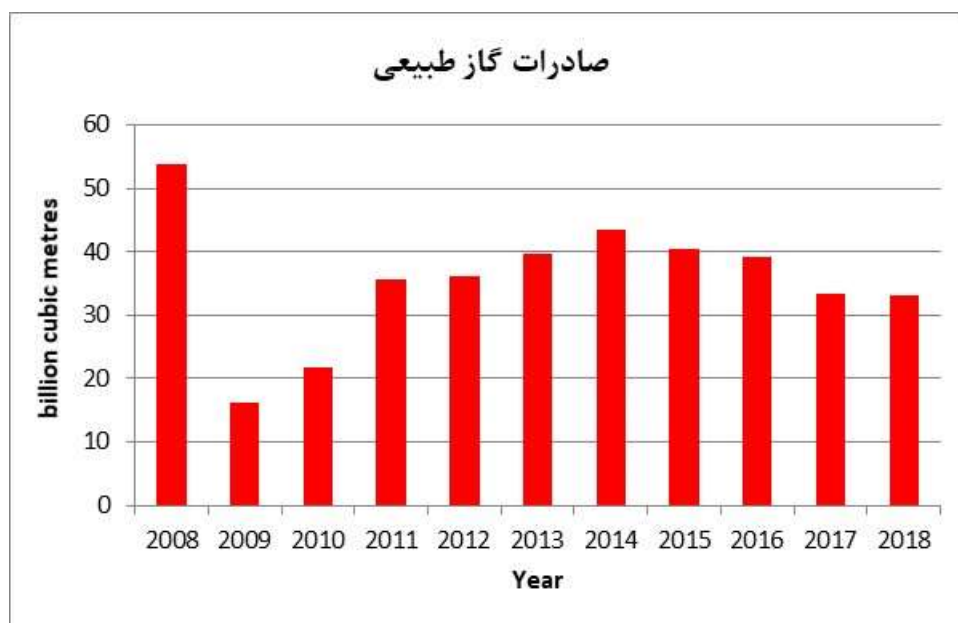
گاز طبیعی

مهم‌ترین منبع درآمد دولت ترکمنستان، گاز طبیعی است. میزان ذخایر اثبات‌شده گاز طبیعی در ترکمنستان، ۱۹.۵ تریلیون مترمکعب برآورد می‌شود که ۹.۹ درصد از کل ذخایر گاز طبیعی دنیا را تشکیل می‌دهد. متناسب با شرایط همکاری با چین، روسیه و ایران، میزان تولید و صادرات گاز طبیعی ترکمنستان متفاوت بوده است. در سال ۲۰۱۸ میزان تولید گاز طبیعی در ترکمنستان ۶۱.۵ میلیارد مترمکعب بوده که در سطحی برابر با سال ۲۰۰۸ است. میزان مصرف گاز در ترکمنستان در سال‌های اخیر افزایش یافته است. میزان مصرف گاز طبیعی در ترکمنستان ۲۸.۴ میلیارد مترمکعب بوده که نسبت به سال قبلش بیش از ۱۲ درصد رشد داشته است. میزان صادرات گاز طبیعی ترکمنستان در سال ۲۰۱۸ نزدیک به ۳۳ میلیارد مترمکعب بوده که نسبت به سال ۲۰۱۵ نزدیک به ۱۰ میلیارد مترمکعب و نسبت به سال ۲۰۰۸ بیش از ۲۰ میلیارد مترمکعب کاهش داشته است. شکل میزان تولید و مصرف گاز طبیعی در ترکمنستان و شکل زیر مقدار صادرات گاز این کشور را نشان می‌دهد.

^۱ (Index mundi, ۲۰۱۹)

شکل میزان تولید و مصرف گاز طبیعی ترکمنستان - منبع: استخراج نگارنده از (BP STATISTICAL REVIEW OF WORLD ENERGY, ۲۰۱۹)

شکل میزان صادرات گاز طبیعی ترکمنستان - منبع: استخراج نگارنده از (BP STATISTICAL REVIEW OF WORLD ENERGY, ۲۰۱۹)

برق

برنامه ملی رئیس‌جمهور ترکمنستان تا پایان سال ۲۰۲۰ اهداف گوناگونی را برای بخش برق از جمله تأمین برق برای همه، بازسازی شبکه‌های توزیع و افزایش حجم صادرات برق مطرح می‌کند. شماری از پروژه‌ها در طرح برنامه توسعه صنعت نیروی برق ترکمنستان (۲۰۱۳ - ۲۰۲۰) که به دنبال نوسازی پروژه‌های مختلف انرژی حرارتی و ساخت خطوط انتقال مرزی است، مشخص شده‌اند. در جدول زیر اهداف توسعه‌ای مهم بخش انرژی ترکمنستان آمده است.

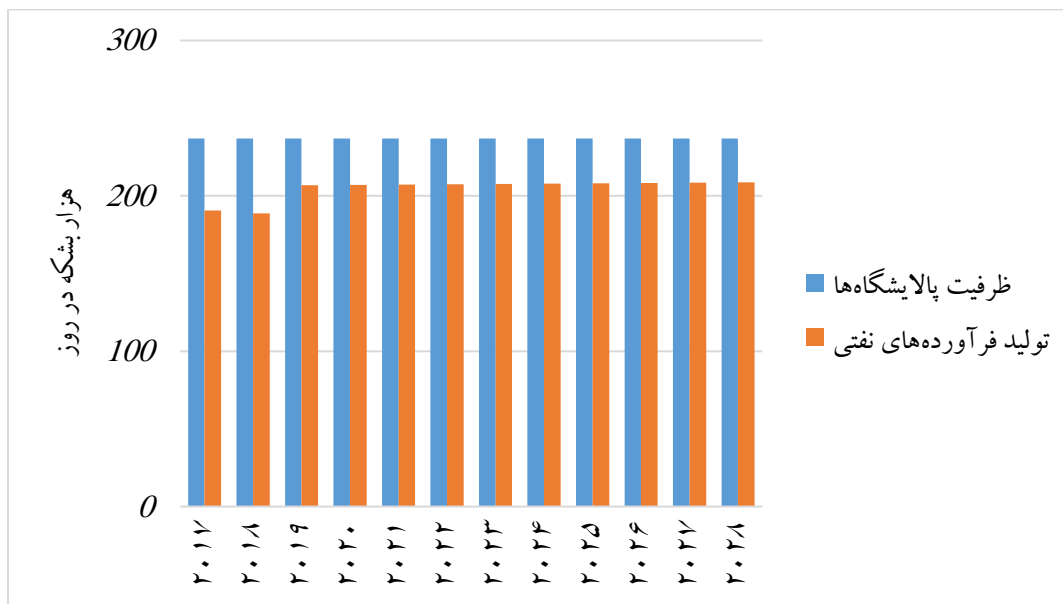
جدول اهداف بخش انرژی ترکمنستان

ردیف	هدف	پروژه‌ها
۱	توسعه کریدور منطقه‌ای	ترکمنستان آماده ساخت خطوط لوله از شهر مرو تا مارشاد و مرو به آتامراد برای افزایش صادرات برق به ایران و ترکیه است. ترکمنستان همچنین در نظر دارد تا خطوط دیگری برای افغانستان ایجاد کند تا ظرفیت خود برای صادرات آینده به پاکستان از طریق افغانستان را افزایش دهد. خط لوله ترکمنستان - افغانستان - هند (تاپی) که گاز طبیعی ترکمنستان از طریق افغانستان به پاکستان و هند خواهد رفت.
۲	افزایش تجارت و هماهنگ سازی منطقه ای برق	ترکمنستان یک توافقنامه بلندمدت برای صادرات برق به کشورهای همسایه و افزایش همکاری در نظر دارد. در ادامه این تلاش، این تفاهم‌نامه با همکاری افغانستان در بخش انرژی به امضاء رسیده است.
۳	مدیریت ارتباط انرژی-آب	پروژه مشخصی تعریف نشده است.
۴	بسیج منابع مالی برای پروژه‌های اولویت دار	پروژه‌های برنامه‌ریزی شده مختلف در این مناطق با همکاری بخش‌های دولتی و خصوصی از طریق: سرمایه‌گذاری‌های خارجی؛ بودجه دولت و برنامه‌های سرمایه‌گذاری؛ همکاری با سازمان‌های مالی بین‌المللی و شرکای توسعه
۵	اجرای پروژه های اولویت دار بخش برق	پروژه‌های اولویت‌دار بخش انرژی با هدف دستیابی به بهره‌وری انرژی از طریق تبدیل به چرخه ترکیبی و مدرن‌سازی نیروگاه فعلی برنامه‌ریزی شده‌اند.
۶	ظرفیت‌سازی و مدیریت دانش	پروژه مشخصی تعریف نشده است.
۷	بهبود و اولویت‌دهی به فناوری‌های انرژی‌های پاک	ترکمنستان در حال توسعه پتانسیل خورشیدی خود در فضا و ابتکار عمل به منظور جذب مشارکت بخش خصوصی در انرژی تجدیدپذیر است.

پالایش و پتروشیمی

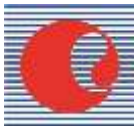
ترکمنستان با دارا بودن ذخایر بزرگ گازی، در فناوری‌های بزرگ جی‌تی‌ال و پتروشیمی سرمایه‌گذاری می‌کند که باعث توسعه این بخش در کوتاه‌مدت و میان‌مدت خواهد شد. یک مرکز جدید تبدیل گاز طبیعی به مایع (جی‌تی‌ال) در اودان تپه^۲ (جنوب ترکمنستان) در اکتبر سال ۲۰۱۸ فعالیت خود را شروع کرده است. تولید محصولات پالایشی ترکمنستان با رشد ۹.۴٪ در سال افزایش پیدا کرد و به مقدار ۲۰۶.۸۰۰ بشکه در روز در سال ۲۰۱۹ رسید. با این حال، مطابق شکل حجم تولید آن تا پایان سال ۲۰۲۸ تا حد زیادی بدون تغییر خواهد ماند.

شکل چشم‌انداز ظرفیت و میزان تولید فرآورده‌های نفتی - منبع: (TURKMENISTAN OIL & GAS REPORT, ۲۰۱۹)

ترکمنستان دارای دو پالایشگاه با ظرفیت ۲۳۷ هزار بشکه در روز است که از دوره اتحاد جماهیر شوروی در بندر ترکمنباشی (۱۱۶.۴۷۷ بشکه در روز) و پالایشگاه سیدی در ترکمن‌بات در استان لب‌آب شرقی در مرز ازبکستان واقع شده‌اند (۱۲۰.۴۹۳ بشکه در روز). در ابتدا این دو پالایشگاه برای پالایش نفت خام روسی طراحی شده بود که با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در ۱۹۹۱، این واحدها مجبور به تغییر خوراک پالایشگاه گردیدند و متکی به مواد خام داخلی شدند. ترکمنستان همچنین سرمایه‌گذاری زیادی را در پتروشیمی‌های بزرگ و تأسیسات فرآوری گاز انجام می‌دهد.

^۲ Ovan-Depe

خطوط لوله نفت

مطابق **Error! Reference source not found.** سه خط لوله کوچک وجود دارد که نفت را از سواحل دریای خزر به پالایشگاه ترکمن‌باشی انتقال می‌دهند. خطوط لوله‌ای نیز از میدان گازی و نفتی فراساحلی، کرانه لام^۳، میدان نفتی کومداغ و میدان واکرام وجود دارد.

اهمیت خط لوله تاپی (با نگاه به تعامل ترکمنستان با افغانستان، پاکستان و هند) خط لوله پیشنهادی ترکمنستان - افغانستان - پاکستان - هند (تاپی) و خط لوله ترانس‌خزر به‌عنوان مسیرهای صادراتی جدید معرفی شده‌اند. به احتمال زیاد هیچ‌یک از این موارد در کوتاه‌مدت و میان‌مدت اتفاق نمی‌افتد و هنوز چین بهترین مقصد گاز ترکمنستان است. خط لوله تاپی طبق پیش‌بینی‌ها تا ۱۰ ساله آینده تکمیل نخواهد شد و ترکمنستان را در معرض رشد صادرات گاز به چین قرار می‌دهد. با توجه به اینکه هیچ پشتوانه مؤثری برای خط لوله وجود ندارد، مسیریابی همچنان چالش‌برانگیز است و کشورهای مقصد، گزینه‌های جذاب‌تری برای واردات گاز دارند، روند پیشرفت نزولی باقی مانده است. ترکمنستان در ازای حمایت از شراکت بین‌المللی نفت با پروژه تاپی تمایلی به عرضه سهام در منابع گازی گسترده خود، به‌ویژه میدان گالکینیش ندارد. به دلیل شرایط مالی بسیار سخت که مانع سرمایه‌گذاری شرکت‌های نفتی بین‌المللی می‌شود، جذابیت تجاری این پروژه از بین خواهد

^۳ Bank Lam

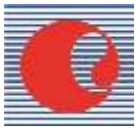
رفت. برای مثال شرکت توتال که گفته می‌شد به این پروژه علاقه‌مند است، حرکت رو به جلویی برداشته است. در آوریل ۲۰۱۸، ساخت خط لوله تاپی در بخش افغانستان آغاز شد. این خط لوله در کنار بزرگراه قندهار - هرات ساخته خواهد شد و از استان‌های هرات، فراه، هلمند و نیمروز عبور می‌کند. مسیر پیشنهادی خط لوله از طریق افغانستان همچنان یک چالش مهم امنیتی است که بیشترین نگرانی کوتاه‌مدت وجود مین‌های کنارجاده‌ای است. تقریباً ۶۰۰ کیلومتر از بخش افغانستان نه تنها نیاز به پاک کردن مواد منفجره احتمالی قبل از ساخت‌وساز دارد بلکه از مناطقی با مشکلات امنیتی شدید عبور می‌کند. طبق گزارش‌ها، طالبان تعهد کرده است که از این پروژه حمایت کند. شکل زیر مسیر خط لوله پیشنهادی تاپی را نمایش می‌دهد.

شکل ۱- خط لوله پیشنهادی تاپی - منبع: (TURKMENISTAN OIL , & GAS REPORT ۲۰۱۹)

بازار انرژی

کشف میدان‌های مهم گازی که در سال ۲۰۰۶ با کشف میدان یولتان در نزدیکی میدان عظیم گازی دولت‌آباد به اوج خود رسید، موجب قرار گرفتن ترکمنستان در کانون توجه کشورهای مصرف‌کننده انرژی شد. از آنجا که ترکمنستان از اقتصاد پیشرفته‌ای برخوردار نیست، بنابراین صنعت گاز آن می‌تواند به‌عنوان موتور محرک اقتصادی ایفای نقش نماید. از این‌رو مهم‌ترین استراتژی این کشور، استفاده از پتانسیل گاز طبیعی در جهت رشد اقتصادی و بهبود شرایط زندگی بوده است. شکل‌گیری بازارهای نوظهور در آسیا (چین و هند) از یک‌سو و وجود بازارهای مصرف انرژی در اروپا از سوی دیگر، فرصت‌های مناسبی برای حضور پررنگ‌تر در مبادلات بین‌المللی پیش‌روی

ترکمنستان قرار داده است. بنابراین متنوع کردن مسیرهای صادرات گاز در راستای دستیابی به بازارهای مختلف و همچنین کاهش وابستگی به سیستم انتقال گاز روسیه برای این کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و با استقبال اروپا و آسیا روبه‌رو شده است. اما حفظ روابط نزدیک با روسیه به دلیل وابستگی‌های فرهنگی، اقتصادی و جغرافیایی همچنان از اولویت‌های ترکمنستان است. هرچند این روابط در بخش‌های گاز با مسایلی هم‌رو بوده است. سیاست انرژی ترکمنستان بر روی پیشرفت صنایع گاز و نفت، افزایش و گوناگونی مسیرهای صادرات آن و افزایش سرمایه‌گذاری خارجی در این بخش متمرکز شده است اما موفقیت‌های ترکمنستان در این بخش زیاد نبوده و با قطع صادرات گاز این کشور به روسیه و ایران، ترکمنستان بیش از پیش به چین وابسته شده است. اقتصاد ترکمنستان بسیار محدود است و به‌شدت توسط دولت و بدون هیچ رقیبی کنترل می‌شود. با این وجود به‌منظور تسریع رشد اقتصاد، دولت درهای مربوط به بخش انرژی را برای سرمایه‌گذاران بخش خصوصی باز کرده است. ترکمنستان در صنعت پالایش نیز جهت افزایش تولید محصولات نفتی و صادرات سرمایه‌گذاری می‌کند. در سال ۲۰۱۳ ترکمنستان یک پروژه دو میلیاردی را برای ساخت پایانه جدیدی که برای صادرات محصولات نفتی طراحی شده است، بر روی دریای خزر شروع کرده است.

سیاست صادرات گاز ترکمنستان از اواسط دهه ۱۹۹۰ در راستای سیاست خارجی چندبخشی، یعنی برقراری روابط سودمند با همسایگان این کشور اجرا می‌شود. این کشور به دنبال افزایش مسیرهای صادرات و حفظ درخواست‌های فروش گاز به مرزهای ترکمنستان است. دولت با پروژه‌های زیربنایی در خارج از مرزها و واگذاری ریسک صادرات به خریداران به دنبال کاهش مسئولیت‌های خود است. عملکرد ترکمنستان نسبت به سرمایه‌گذاری‌های خارجی در صنایع بالادستی تولید نفت و گاز، مثل صادرات و نگهداری، باید در متن الزامات اقتصادی و سیاست خارجی این کشور دیده شود. اگرچه ترکمنستان به‌طور رسمی هدف‌های جاه‌طلبانه‌ای را برای افزایش ظرفیت تولید تا ۲۳۰ میلیارد مترمکعب در سال تا سال ۲۰۳۰، برنامه‌ریزی کرده است^۴، اما برای این افزایش ظرفیت، اصول اقتصادی مدون و معینی ندارد و به نظر نمی‌رسد که این هدف محقق شود.

وزارت صنعت نفت و گاز و منابع معدنی مسئول توسعه میادین، تولیدات، انتقال و صادرات نفت و گاز است و شرکت‌های تابعه آن عبارت‌اند از:

^۴ (reuters, ۲۰۱۰)

جدول شرکت‌های مهم بخش انرژی ترکمنستان

• توسعه ذخایر نفت و گازی	ترکمن ژئولوژی
• تولید نفت	ترکمن نفت
• تولید گاز	ترکمن گاز
• تمام مراحل پایین دستی نفت و گاز از قبیل فرآوری، انتقال و تولید و توزیع	ترکمن نفتگاز
• تولید برق	ترکمن انرگو
• طراحی زیرساخت‌های بخش انرژی	ترکمن نفتگاز استوری

در بالادستی صنعت نفت و گاز چندین شرکت بین‌المللی از طریق توافق‌نامه مشارکت در تولید با دولت همکاری می‌کنند که منطقه فعالیت آن‌ها محدود به مناطق فراساحلی دریای خزر است. یک استثناء در این زمینه وجود دارد که شرکت ملی نفت چین است که در منطقه ساحلی در این کشور فعالیت می‌کند. انی هم از چنین استثنائی برخوردار است و در منطقه نیبت‌داغ با قرارداد مشارکت در تولید فعالیت دارد. آژانس استفاده و مدیریت از منابع هیدروکربنی^۵ که در سال ۲۰۰۷ در وزارت صنعت نفت و گاز و منابع معدنی تأسیس شد، مسئولیت صدور مجوز توافقات و مذاکرات مشارکت در تولید را بر عهده دارد. این آژانس همچنین وظیفه تعیین تعرفه ترانزیت گاز را عهده‌دار است. وزارت انرژی^۶ مسئولیت تولید، انتقال، توزیع و خرده‌فروشی برق را بر عهده دارد که توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر و جایگزین نیز بر عهده این وزارتخانه است. وزارت امنیت ملی^۷ مسئول ارائه پاسخ‌های اضطراری شامل حفظ تعهدات است. وزارت اقتصاد^۸ مسئول ارائه روش‌ها و اجرای تعرفه‌های انرژی است.

ترکمنستان اساساً یک کشور گازی است اما منابع نفتی نیز دارد. میزان ذخایر نفتی اثبات‌شده ترکمنستان حدود ۶۰۰ میلیون بشکه است و مطابق آمار بی‌بی، تولید این کشور در سال ۲۰۱۸ حدود ۲۲۲ هزار بشکه در روز بوده که در ادامه روند نزولی تولید نفت ترکمنستان از سال ۲۰۱۵ است. فیچ سولوشنز میزان تولید نفت و میعانات ترکمنستان در همین سال را ۲۸۰ هزار بشکه اعلام کرده است. میزان مصرف نفت ترکمنستان در سال ۲۰۱۸ کمی بیش از ۱۵۰ هزار بشکه در روز بوده است.

^۵ The State Agency for the Management and Use of Hydrocarbon Resources

^۶ The Ministry of Energy

^۷ The Ministry of National Security

^۸ The Ministry of Finance

ترکمنستان با بیشترین ذخایر گازی و بیشترین پتانسیل صادراتی در آسیای مرکزی، هم‌اکنون خود را به‌عنوان تأمین‌کننده اصلی چین معرفی کرده است. ۳۰-۳۵ میلیارد مترمکعب در سال صادرات گاز به چین، اکنون جایگزین صادرات به روسیه به‌عنوان پایه اصلی تجارت گاز ترکمنستان و درآمدهای صادراتی آن شده است.

بحرین احتمالاً بازیگر جدید بخش انرژی ترکمنستان خواهد بود. بحرین اخیراً تلاش زیادی برای نزدیک شدن و همکاری با ترکمنستان گرفته است. با توجه به دشواری همکاری‌های بین‌المللی با ترکمنستان، اقدامات اخیر بحرین و فرش قرمز ترکمن‌ها برای آنها حاکی از شرایط جدیدی در روابط ترکمنستان با سایر کشورها و از جمله کشورهای حاشیه خلیج فارس است که ضروری است نسبت به آن توجه و تمرکز لازم از سوی ایران جلب شود.

روابط ایران و ترکمنستان

اگرچه ایران دیگر نیازی به واردات گاز ترکمنستان ندارد، اما تهران روابط اقتصادی با کشور همسایه خود را ارزیابی می‌کند، زیرا یکی از اولویت‌های آن حفظ و تقویت حضور در منطقه و در نتیجه، متعادل کردن سیاست تهاجمی دوباره آمریکا در قبال ایران است. در واقع، ایران باید در ایجاد روابط انرژی با عشق آباد پیشگام باشد تا خود را به‌عنوان یک کشور ترانزیت برای گاز ترکمن که به بازارهای سوم مانند هند یا بازارهای آسیا راه می‌یابد، پیشنهاد کند. ترکمنستان پیشنهاد کرده که برای صادرات بخشی از گاز خود به ترکیه، قرارداد سوآپ با ایران برقرار کند. این توافق‌نامه سوآپ برای واردات گاز ترکمنستان به مناطق شمالی ایران است، در حالی که همین مقدار از مناطق جنوبی ایران به خط لوله‌ای به ترکیه صادر می‌شود. با این حال، تهران به دنبال اختلاف نظر خود با پیشنهادهای ترکمنستان مخالفت کرد و در عین حال، تهران مخالفت کرد که یک رقیب مستقیم برای دسترسی به بازارهای پرسود مانند ترکیه و اروپا داشته باشد. در واقع، ایران در صورت گذر از تحریم‌های جدید به‌طور بالقوه برای تأمین گاز TANAP موقعیت بهتری دارد. با این حال، ایران برای رسیدن به یک توافق‌نامه سوآپ برای بازار آذربایجان ابراز تمایل کرده است. در سال‌های اخیر با توجه به بروز مناقشات گازی میان ایران و ترکمنستان، روابط اقتصادی دو طرف سیر نزولی داشته است. آمار سازمان توسعه تجارت جمهوری اسلامی ایران نشان می‌دهد که وخامت در روابط سیاسی دو طرف اثر محسوسی بر مبادلات تجاری و اقتصادی میان دو کشور داشته است. در حالی که بازار اقتصادی ترکمنستان، محیط مناسبی برای صادرات گاز به جمهوری اسلامی ایران است، اما عشق‌آباد در سال‌های اخیر تمایل چندانی به گسترش روابط و بهبود مبادلات تجاری با ایران نداشته است. هرچند، بعد از بی‌نیازی ایران به گاز ترکمنستان، این کارت از دست ترکمنستان خارج شده و امروز ترکمنستان در پی آن است که از طریق همکاری با ایران را از سر بگیرد. ایران در سال‌های اخیر به ترکمنستان اجازه سوآپ گاز خود را به کشورهای آذربایجان و ارمنستان داده است و در همین راستا ایران گاز ترکمنستان را به آذربایجان با حجم ۱۵ میلیارد مترمکعب در سال ۲۰۱۸ سوآپ کرده است. به طور کلی سوآپ گاز ترکمنستان به بازارهایی که ایران در آن سهم دارد (مانند عراق و ترکیه) با منافع ایران در تضاد است. زیرا باعث آسیب به بازار ایران خواهد شد.

موسسه مطالعات بین‌المللی استراتژی

تهران، خیابان ولیعصر (عج)، روبروی پارک ملت، خیابان سلطانی (سایه)، شماره ۶۵

کد پستی: ۳۷۱۱ ۷۷۴ ۱۹۶ - صندوق پستی: ۴۷۵۷-۱۹۳۹۵